

РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

від 11 травня 2016 року № 10-1

м. Київ

Про результати аналізу Звіту Антимонопольного комітету України за 2015 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету

Відповідно до статті 98 Конституції України, статей 7, 25, 26, 35 і 36 Закону України «Про Рахункову палату» розглянуто Звіт «Про результати аналізу Звіту Антимонопольного комітету України за 2015 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету». За результатами розгляду Рахункова палата

В С Т А Н О В И Л А:

1. Різноманітність і детальність інформації про діяльність Антимонопольного комітету України (далі – Комітет), викладеної у Звіті, не дає змоги зробити системний аналіз щодо впливу діяльності Комітету на скорочення кількості монополізованих загальнодержавних та регіональних ринків товарів, зниження рівня їх монополізації, розвитку добросовісної економічної конкуренції в галузях і регіонах, скорочення кількості порушень законодавства про захист економічної конкуренції тощо.

Внаслідок вжитих АМКУ заходів у 2015 році вдалося уникнути неправомірних витрат і витрат суб'єктів господарювання та споживачів у розмірі понад 920 млн, але питання обґрунтованості підвищення цін і тарифів на товари і послуги, належного захисту прав споживачів для АМКУ залишаються актуальними.

2. Із Звіту не випливає, що окремим важливим напрямом державного регулювання конкурентних відносин має бути контроль за діяльністю підприємств, що вже займають монополічне становище, запобігання зловживанням ними своїм становищем та подальше зменшення рівня монополізації економіки.

Аналіз Звіту в цілому свідчить про сталу тенденцію Комітету до застосування переважно рекомендацій, навіть коли порушення мають тривалий характер і потребують більш жорсткої реакції з боку АМКУ. І хоча такий підхід

відповідає загальній тенденції до дерегуляції економіки, у Звіті відсутнє підтвердження систематичних заходів Комітету щодо моніторингу виконання наданих рекомендацій, які у структурі припинених порушень законодавства про захист економічної конкуренції становлять 51 відсоток; результатів їх надання у вигляді фактичної зміни ситуації на ринках; аналізу ефективності такої форми роботи.

3. АМКУ протягом 2015 року вживалися заходи щодо протидії зловживанням монопольним (домінуючим) становищем, виявлено 2169 випадків таких зловживань.

Проте висвітлення у Звіті відомостей і прикладів щодо виявлення порушень і застосування відповідних заходів не відображає системності підходу Комітету до питання зміцнення конкурентного середовища на ринку та до використання заходів впливу у своїй діяльності, зокрема наведені у Звіті приклади не відображають в цілому проблематики зловживань монопольним (домінуючим) становищем в економіці.

4. Комітет співпрацює з органами державної влади, до компетенції яких належить забезпечення державного регулювання та управління у відповідних галузях економіки, яким притаманна природня монополізація ринків. У 2015 році надано зауваження та пропозиції до 234 нормативно-правових актів щодо приведення їх у відповідність із вимогами законодавства про захист економічної конкуренції, у 23 випадках пропозиції органів Антимонопольного комітету були враховані.

Утім, Звіт не містить вичерпних даних про ситуацію щодо природних монополій та аналізу їх у динаміці. Відсутній системний аналіз та підхід під час підготовки та складання Звіту в частині висвітлення ситуації щодо природних монополій.

Комітет недостатньо активно використовує свої повноваження щодо взаємодії з органами державної влади, які здійснюють регулювання ринків природних монополій, у тому числі щодо сприяння встановленню економічно обґрунтованих цін суб'єктами господарювання, що здійснюють господарську діяльність на таких ринках.

АМКУ повинен активно сприяти формуванню та реалізації цілісної державної політики у сферах природних монополій. Так, Комітету в межах повноважень необхідно сприяти перегляду чинних правил і процедур складання реєстрів суб'єктів природних монополій. Процедури включення та виключення з таких реєстрів повинні бути відкритими, прозорими, передбачати обов'язкове інформування учасників ринку та громадськості про причини прийняття рішення, а також передбачати відповідальність за порушення цих процедур.

5. Звіт не містить даних про використання АМКУ своїх повноважень у сфері здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції з питань забезпечення споживачів якісними послугами.

Незважаючи на те, що у 2015 році Комітетом прийняті рішення про припинення понад 1380 зловживань монопольним становищем та 385 випадків

недобросовісної конкуренції, що призводили до ущемлення інтересів споживачів, у Звіті відсутні відомості, які підтверджують забезпечення АМКУ пріоритетності захисту прав споживачів, у тому числі стосовно встановлення чітких і обґрунтованих тарифів і поліпшення якості послуг, що надаються. Ситуація з тарифоутворенням тривалий час не змінюється, ціни і тарифи на товари та послуги постійно підвищуються.

6. Опис у Звіті реалізації повноважень АМКУ в частині контролю за концентрацією і узгодженими діями суб'єктів господарювання обмежується наведенням схем, які не дають можливості проаналізувати обґрунтованість надання дозволів або відмови в їх наданні.

У Звіті немає оцінки загроз монополізації товарних ринків і аналізу негативного впливу на конкуренцію, їх наслідків; не наведені дані щодо прийняття АМКУ рішень про примусовий поділ суб'єкта, що займає монопольне (домінуюче) становище, якщо суб'єкт господарювання зловживає монопольним (домінуючим) становищем на ринку, передбачених статтею 53 Закону України «Про захист економічної конкуренції»; немає даних про перевірку та перегляд рішень у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та у заявах, справах про узгоджені дії, передбачені статтями 57, 58 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

7. Комітетом протягом 2015 року прийнято 917 рішень про припинення антиконкурентних дій органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.

Водночас наведена у Звіті інформація про порушення у вигляді антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю за 2015 не містить узагальнення, деталізації розкриття заходів щодо недопущення антиконкурентних дій цими органами відповідно до вимог Закону України «Про захист економічної конкуренції».

У Звіті не надана цілісна картина виявлених Комітетом порушень, не проаналізовані причини їх виникнення. Відсутня інформація, яким чином вищезазначеними органами державної влади і управління були враховані зауваження АМКУ. Наводяться окремі приклади порушень, які мали місце у регіонах країни і є розрізненими випадками в загальній системі порушень такого роду. Ці окремі приклади АМКУ не аналізуються; загальна ситуація, що склалась з таким видом порушень, у Звіті не відображена.

8. Незважаючи на те, що корупційні дії загрожують стабільності, незалежному управлінню в державі, правопорядку, правам людини, у Звіті не наведено даних про застосування АМКУ передбачених законодавством заходів правового характеру, спрямованих на запобігання корупційним діям, зокрема про інформування органів, наділених відповідною компетенцією, про ознаки таких діянь, виявлених органами Комітету під час виконання своїх повноважень.

9. У Звіті не наведена необхідна аргументація щодо актуальності обраної (замовленої) для наукових досліджень проблематики, а також можливості практичного застосування результатів цих досліджень, що ставить під сумнів ефективність використання бюджетних коштів за бюджетною програмою «Прикладні розробки у сфері конкурентної політики та права» (КПКВК 6011020).

10. Як свідчить Звіт, АМКУ в 2015 році у багатьох випадках продовжував практику призупинення процедури закупівлі на підставі подання скарг суб'єктами господарювання, дії яких можна кваліфікувати як такі, що спрямовані на штучне затягування процедур державних закупівель.

За результатами обговорення та на підставі вищевикладеного Рахункова палата

В И Р І Ш И Л А:

1. Звіт «Про результати аналізу Звіту Антимонопольного комітету України за 2015 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету» затвердити.

2. Антимонопольному комітету України запропонувати:

- посилити взаємодію з державними органами, що здійснюють контроль за монополізованими ринками, та забезпечити належні заходи реагування у разі порушення законодавства про захист економічної конкуренції на цих ринках;

- посилити контроль за діяльністю підприємств, що вже займають монопольне становище, вживати заходів щодо запобігання зловживанням ними своїм становищем та подальшого зменшення рівня монополізації економіки;

- запровадити висвітлення як загальних показників структур ринків, так і регіональних;

- вжити заходів для посилення системності своєї контрольної діяльності, забезпечення її спрямованості на зміцнення конкурентного середовища на товарних ринках України;

- вдосконалити механізми виявлення антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання та забезпечити їх припинення;

- вжити заходів щодо системного відстеження цінової ситуації на найбільш соціально важливих ринках з метою запобігання в межах компетенції необґрунтованому зростанню цін;

- взяти участь у вирішенні питання перегляду нині діючих правил та процедур складання реєстрів суб'єктів природних монополій; процедури включення та виключення з нього повинні бути відкритими, прозорими, передбачати обов'язкове інформування учасників ринку та громадськості про причини прийняття рішення, а також передбачати відповідальність за порушення цих процедур;

- вдосконалити роботу з контролю за забезпеченням впровадження нових відкритих форм діяльності, що забезпечать захист конкуренції у підприємницькій діяльності та надання більш якісних послуг споживачам;

- розглянути питання підходів до відслідковування виконання попереджувального заходу – надання рекомендацій щодо припинення дій або бездіяльності, які містять ознаки порушень законодавства про захист економічної конкуренції, та усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють;

- посилити роботу щодо захисту прав споживачів у межах компетенції АМКУ, зокрема налагодити співпрацю з громадськими організаціями (об'єднаннями споживачів);

- розробити критерії застосування права АМКУ на призупинення процедури державних закупівель, передбаченого статтею 18 Закону України «Про державні закупівлі»;

- здійснювати замовлення прикладних наукових досліджень, спрямованих на вирішення пріоритетних питань побудови та модернізації державного захисту конкуренції підприємницької діяльності.

3. Рішення Рахункової палати та Звіт «Про результати аналізу Звіту Антимонопольного комітету України за 2015 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету» надіслати Антимонопольному комітету України.

4. Відомості у формі рішення Рахункової палати про результати аналізу Звіту Антимонопольного комітету України за 2015 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету надіслати Кабінету Міністрів України.

5. Поінформувати Верховну Раду України про результати аналізу Звіту Антимонопольного комітету України за 2015 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету.

6. Оприлюднити рішення та Звіт на офіційному веб-сайті Рахункової палати.

7. Контроль за виконанням цього рішення покласти на члена Рахункової палати Пилипенка В.П.

Голова

Р.М. Магута